

สารบัญ

บทนำ

บทสรุปผู้บริหาร

๒ - ๔

บทที่ ๑ ทิศทางนโยบายการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- ๑.๑ หลักการและเหตุผล..... ๕
- ๑.๒ วัตถุประสงค์..... ๖
- ๑.๓ กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้..... ๖ - ๘
- ๑.๔ ความร่วมมือในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับภูมิภาค..... ๘ - ๑๐

บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

- ๒.๑ สถานการณ์และแนวโน้มการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้.....๑๑ - ๑๒
- ๒.๒ แนวทางการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้..... ๑๓
- ๒.๓ ระดับความรุนแรงของปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้.....๑๓ - ๑๔
- ภาพที่ ๑ การแบ่งพื้นที่ตามความรุนแรงของการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ๑๕

บทที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- ๓.๑ วิสัยทัศน์..... ๑๖
- ๓.๒ พันธกิจ..... ๑๖
- ๓.๓ เป้าหมายหลัก..... ๑๗
- ๓.๔ วัตถุประสงค์..... ๑๗
- ๓.๕ ยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้๑๘ - ๒๙
- ภาพที่ ๒ ยุทธศาสตร์พิทักษ์ป่าไม้ของชาติ..... ๑๗

บทที่ ๔ แผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- ๔.๑ เป้าหมายของแผนแม่บท..... ๓๐
- ๔.๒ วัตถุประสงค์..... ๓๐
- ๔.๓ ดำเนินการ..... ๓๐ - ๓๑
- ๔.๔ กลไกในการขับเคลื่อน และงบประมาณ..... ๓๒ - ๓๓
- ๔.๕ หน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง..... ๓๓ - ๓๔

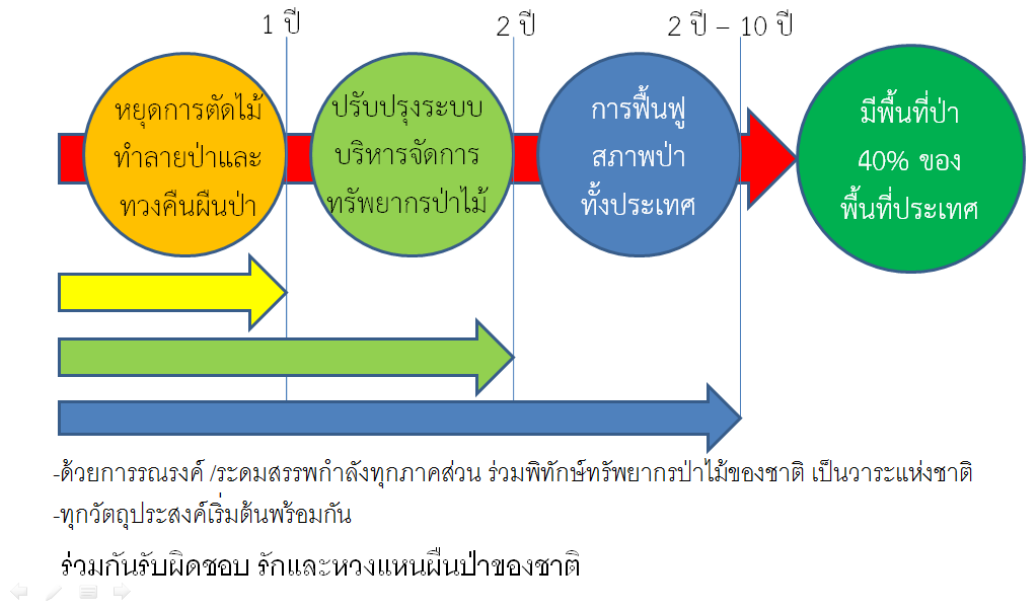
๔.๖ คำแนะนำในการประสานการปฏิบัติ.....	๓๔ - ๓๗
ภาพที่ ๓ แผนแม่บท การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ.....	๓๒
ภาคผนวก.....	๓๘ - ๔๐
เอกสารแนบท้าย	

บทสรุปผู้บริหาร

จากสถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย มีจำนวนลดลงเป็นปริมาณมาก ก่อให้เกิดผลกระทบและความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ที่รุนแรง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมอบให้ กอ.รมน. กับ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วางยุทธศาสตร์ในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ และจัดทำแผนแม่บท กำหนดเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผล สัมฤทธิ์ตามห้วงเวลาที่กำหนด และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการในส่วนของตนเองให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผน และเป้าหมายที่กำหนด คือ การพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้ได้พื้นที่ป่าอย่างน้อย ๔๐% ของพื้นที่ประเทศภายใน ๑๐ ปี และกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

๑. เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตามที่เป้าหมายกำหนดไว้ภายใน ๑ ปี
๒. เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืน ภายใน ๒ ปี
๓. เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า ในพื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศ ให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ภายใน ๒ - ๑๐ ปี

แผนแม่บท การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

การดำเนินการ

แผนแม่บทฉบับนี้ได้กำหนดแผนในระดับยุทธศาสตร์ของการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ และกลยุทธ์ในการปฏิบัติเพื่อให้หน่วยปฏิบัติใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการและการประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดย “ยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้” แบ่งออกเป็น ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ รวม ๑๗ กลยุทธ์ดังนี้

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ ผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

- ๑.๑ กลยุทธ์ “หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ”
- ๑.๒ กลยุทธ์ “จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”
- ๑.๓ กลยุทธ์ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”
- ๑.๔ กลยุทธ์ “ยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่า และแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลักร่วมกับ หลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง”

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ ปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดิน

- ๒.๑ กลยุทธ์ “กำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็น วาระแห่งชาติ”
- ๒.๒ กลยุทธ์ “จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลูกจิตสำนึก”
- ๒.๓ กลยุทธ์ “ปลูกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน”

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓.๑ กลยุทธ์ “ปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”

๓.๒ กลยุทธ์ “พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ”

๓.๓ กลยุทธ์ “จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดี่ยวที่ชัดเจน”

๓.๔ กลยุทธ์ “จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning)”

๓.๕ กลยุทธ์ “ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ พื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน

๔.๑ กลยุทธ์ “จัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน”

๔.๒ กลยุทธ์ “จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า”

๔.๓ กลยุทธ์ “ให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข”

๔.๔ กลยุทธ์ “เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่าอย่างยั่งยืน”

๔.๕ กลยุทธ์ “ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้”

กลไกในการขับเคลื่อน และงบประมาณ

๑. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการวางแผนโดยจัดทำแผนปฏิบัติการให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฉบับนี้ โดยประสานการปฏิบัติงาน กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าแห่งชาติ(คปป.) และคณะกรรมการแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กปร.)

๒. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนและโครงการในการดูแลประชาชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่าให้มีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกระทรวงให้สอดคล้องกับแผนแม่บทฉบับนี้ และเสนอต่อ คสช.เพื่อให้นำสู่การปฏิบัติอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องกันและมีเกิดความซ้ำซ้อน

๓. กอ.รมน. จัดตั้งงบประมาณเพื่อบูรณาการ ประสานงาน และขับเคลื่อนกลไก เสริมการปฏิบัติงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดตั้ง ศูนย์ป้องกัน และปราบปราม หรือ หน่วยเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้และที่ดินทำกิน ด้วยการประสานงานกับหน่วยงาน ภาครัฐต่างๆ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วพร้อมทั้งมีระบบฐานข้อมูลและแผนที่เพื่อบูรณาการ กับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินงานตามแผนแม่บทฉบับนี้ ให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุด และสัมฤทธิ์ผล ตามห้วงเวลาที่กำหนด

๔. ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติงานของหน่วยตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ แผนแม่บท

๕. ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ เพื่อให้ทุก หน่วยงานใช้เป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน

๖. ให้คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการ ตัดไม้ทำลายป่าแห่งชาติ (คปป.) และ คณะกรรมการแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ เป็นไปตามแผนแม่บท

๗. สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘. ในระดับจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในจังหวัดรับผิดชอบในการบูรณาการ ประสานงาน ทุกหน่วยงานภายในจังหวัด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เร่งรัดดำเนินการ และให้การสนับสนุนให้เป็นไปตามแผนแม่บท

บทที่ ๑

ทิศทางนโยบายการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๑ หลักการและเหตุผล

จากการรายงานของกรมป่าไม้พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีประมาณ ๑๓๑ ล้านไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ลดลงเหลือประมาณ ๑๐๗ ล้านไร่ และลดเหลือ ๑๐๒.๑ ล้านไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ เกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทางการเกษตร การบุกรุกจับจองของนายทุน การออกโฉนดที่ดินหรือเอกสารสิทธิที่ไม่ถูกต้อง การขาดจิตสาธารณะ และการบริหารจัดการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดประสิทธิภาพ ข้อปัญหาดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ทั้งทางตรงและทางอ้อมมากมาย ซึ่งรัฐบาลในอดีตได้พยายามแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน และทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่องโดย การออกกฎหมาย และนโยบายต่างๆ เพื่อสงวน และอนุรักษ์ป่าไม้ แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ข้อจำกัดของเทคโนโลยีการจัดทำแผนที่ในอดีตไม่สามารถกำหนดรายละเอียดขอบเขตของพื้นที่ป่าไม้ได้อย่างชัดเจน จึงเกิดความสับสนในการนำไปใช้ทำให้เกิดปัญหาโดยตลอดอีกทั้งยังพบข้อผิดพลาดที่มีได้กันพื้นที่ชุมชน พื้นที่ทำกินของประชาชน ที่อยู่ ก่อนการประกาศเขตป่าไม้ ออกจากพื้นที่ป่าไม้ที่สงวนคุ้มครองทำให้ประชาชนที่ควรเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินเหล่านี้ แปรสภาพเป็นผู้บุกรุก มาเป็นระยะเวลามากกว่า ๗๐ ปี และในขณะเดียวกันมีการบุกรุกพื้นที่ ป่าไม้ต่อเนื่อง และรุนแรงมากขึ้นตามสภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยช่องว่างที่เกิดจากแนวเขตป่าไม้ในแผนที่ไม่ชัดเจน

รัฐบาลที่ผ่านมาได้พยายามจะ นำผืนป่าเสื่อมโทรมมาจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่นพื้นที่ปฏิรูปเพื่อการเกษตร พื้นที่นิคมสร้างตนเอง พื้นที่นิคมสหกรณ์ เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนในเรื่องของแนวเขตที่ดินเพิ่มขึ้น เนื่องจากแนวเขตที่ดินของรัฐเหล่านี้ และแนวเขตป่าไม้ทับซ้อนกัน เพราะแผนที่แนวเขตของแต่ละหน่วยงานไม่ได้จัดทำบนพื้นฐานเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสับสนและยากต่อการป้องกัน และปราบปรามการบุกรุก และการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพ

นโยบายของรัฐ บางประการ มีส่วนทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่า อย่างกว้างขวาง เริ่มจากการเข้าไปตัดไม้ถางป่าเพื่อทำกิน การซื้อขายพื้นที่ป่า การเปลี่ยนมือเข้าครอบครองป่า มีการออกเอกสารสิทธิที่ดินในเขตพื้นที่ป่า การขยายการครอบครองพื้นที่ของกลุ่มคน เพื่อทำธุรกิจโรงแรม

วีรยุทธ และทำการเกษตรแปลงใหญ่ โดย ได้รับความร่วมมือจาก เจ้าหน้าที่ มีการ ปล่อยปะละเลย จนยากที่จะแก้ไขตามหลักกฎหมายได้

๑.๒ วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนแม่บทฉบับนี้ก็เพื่อให้เป็นแนวทางหลักในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติและให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการ อำนวยการประสานงาน และประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือกับประชาคมโลกประชาคมภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกันให้มีความเข้าใจทิศทางการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

๑.๓ กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ ๒๕๑๙ ปลุกไม้ในใจคน คือการปลุกป่าลงบนแผ่นดิน “เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลุกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็พากันปลุกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗ “เราจะทำให้ประเทศไทยกลับมีความอุดมสมบูรณ์ มีความชุ่มชื้นได้ ขออย่าไปรังแกป่าเท่านั้นเอง”

วันพุธที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ พระราชทาน เพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกในพิธีรับมอบเรือขจัดน้ำมัน ซึ่งรัฐบาลเดนมาร์กน้อมเกล้าฯ ถวาย “ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมอันเนื่องมาจากมลพิษ หรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในที่หนึ่งที่ใดก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงที่อื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ ทุกคนทุกประเทศในโลกจึงย่อมมีส่วนรับผิดชอบอยู่ด้วยกัน ทั้งในการแก้ไข ลดปัญหา และปรับปรุงสร้างเสริมสภาวะแวดล้อม ให้กลับคืนมาสู่สภาพอันจะเอื้อต่อการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขของตนเอง และเพื่อนมนุษย์”

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ “พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อน้ำ พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า” และ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๔ “ป่าไม้ช่วยซึมซับน้ำฝนไว้ใต้ดิน เรียกว่า น้ำใต้ดินค่อยๆ ระบายลงมาเป็นธารน้ำ เป็นลำคลอง เป็นแม่น้ำให้เราได้ใช้กันตลอดมา เราจึงควรถนอมรักษาป่าไว้ให้คงอยู่เป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อว่าลูกหลานเราจะได้ไม่ลำบาก”

ใช้กรอบแนวคิดตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๖๔/๒๕๕๗ เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งคำสั่งดังกล่าวออกมาเพื่อให้การบริหารราชการในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยกำหนดให้กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อย กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก และกองทัพเรือ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการปราบปราม และจับกุมผู้บุกรุกยึดถือครอบครองทำลายหรือ กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่า รวมทั้งสมคบและสนับสนุนช่วยเหลือให้ได้ผลอย่างจริงจังในทุกพื้นที่รวมทั้งสกัดกั้น การลักลอบตัดไม้มีค่าหรือไม้หวงห้าม การนำเข้าและส่งออกไม้ที่ผิดกฎหมาย ตลอดแนวชายแดน ตลอดจนปราบปรามเครือข่ายขบวนการตัดไม้ทำลายป่าในทุกหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ พร้อมกับกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบควบคุมตรวจสอบกิจการแปรรูปไม้ การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ การค้าไม้แปรรูป ตลอดจนการค้าหรือมีไว้ครอบครองซึ่งไม้หวงห้าม และสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นที่ทำด้วยไม้หวงห้าม หากพบว่ามีภละเลยหรือมีเจตนาจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้ ให้ดำเนินการลงโทษตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดกับเจ้าของหรือผู้ประกอบการโดยทันที ให้ติดตามผลคดีป่าไม้ และดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก ทำลาย ให้คืนสภาพป่าไม้ที่สมบูรณ์ดังเดิม โดยประสานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชน และองค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวอย่างจริงจัง เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปล่อยปะละเลยหรือ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามกรณีดังกล่าวข้างต้น จะต้องถูกดำเนินการลงโทษทั้งทางวินัยและทางอาญาอย่างเด็ดขาดโดยทันที และให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องยึดถือนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบันโดยกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้ดังนี้

๑.๓.๑ การกระทำใดๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้นๆ ก่อนคำสั่ง คสช. ที่ ๖๖/๒๕๕๗ มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้บุกรุกใหม่จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๑.๓.๒ การดำเนินการเร่งด่วน คือ การป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม ด้วยการใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด

๑.๓.๓ การดำเนินการแก้ไขปัญหาล้างสนิมที่สะสมมาแต่เดิม ให้หน่วยที่เกี่ยวข้องร่วมกัน พิจารณา กำหนดมาตรการและวิธีการอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขต่อไป

๑.๓.๔ กรณีใดๆ ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมให้ดำเนินการต่อไป จนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการที่กำหนด

นอกจากนี้ รอบแนวคิดสำคัญคือ ได้กำหนดเป้าประสงค์ หรือผลลัพธ์สุดท้ายที่แผนแม่บท ต้องการคือ การพิทักษ์รักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติให้มีสภาพที่สมบูรณ์ตามลักษณะประเภทของป่า ตามที่กำหนดไว้ให้ได้อย่างน้อย ๔๐% ของพื้นที่ประเทศภายในระยะเวลาไม่เกิน ๑๐ ปี แต่เนื่องจาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีความตั้งใจอย่างยิ่งที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้อย่างรวดเร็วจึงได้กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาระยะเร่งด่วนให้มีการรณรงค์อย่างจริงจังด้วยการประสานความร่วมมือของทุกภาค ส่วน ดำเนินการต่อทุกพื้นที่ทั้งประเทศโดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ ตามที่เป้าหมายกำหนดไว้ภายใน ๑ ปี

ส่วนที่ ๒ เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืน ภายใน ๒ ปี

ส่วนที่ ๓ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ภายใน ๒ - ๑๐ ปี

๑.๔ ความร่วมมือในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรป่าไม้ในระดับภูมิภาค

ป่าไม้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็น ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกมีพื้นที่ครอบคลุมตามแนวแม่น้ำโขง ตั้งแต่กัมพูชา ลาว พม่า ไทย เวียดนาม ประมาณ ๖๐๐, ๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และยักรวมถึงผืนป่าใจ กลางเกาะบอร์เนียว ซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน มีพื้นที่ป่าจำนวน ๒๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ผืนป่าเหล่านี้ มีคุณค่าทั้งในทางเศรษฐกิจ และนิเวศวิทยา และมีคุณค่าต่อ ความเป็นอยู่ของผู้คนจำนวนมาก นอกจากนี้ป่าที่อุดมสมบูรณ์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยลดโลกร้อนได้

ในปัจจุบัน สภาพป่าที่เสื่อมโทรม และ การตัดไม้ทำลายป่ามีผลทำให้พื้นที่ป่าใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจำนวนลดลงเรื่อยๆ ในปี พ .ศ.๒๕๕๒ องค์การอาหารและ เกษตรกรรมของสหรัฐอเมริกา มีข้อมูลสถิติการตัดไม้ทำลายป่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่ง

สูงถึง ๓๗,๐๐๐ ตารางกิโลเมตรต่อปี ซึ่งการที่พื้นที่ป่าลดลงนี้ มีผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่และ การตัดไม้ทำลายป่าทำให้เกิดการปลดปล่อยธาตุคาร์บอนไดออกไซด์ ที่สะสมอยู่ในต้นไม้ ออกสู่ชั้น บรรยากาศเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดสภาวะเรือนกระจก(Green House Effect) ส่งผลให้โลกร้อนขึ้น อีกทั้งยัง ทำให้เกิดไฟไหม้ป่าบ่อยครั้งขึ้นกว่าปกติ ซึ่งมีผลทำให้อัตราการสูญเสียของพื้นที่ป่าไม้เพิ่มมากขึ้นอีก ทางหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศ ในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งมีความตระหนักร่วมกันในความ สำคัญของการเกษตรและป่าไม้ที่มีต่อ ภูมิภาค และส่วนอื่นๆของโลก ได้จัดทำแถลงการณ์ในการเสริมสร้งความเข้มแข็งในการบังคับใช้ กฎหมายป่าไม้และการบริหารจัดการที่ดี (ASEAN Statement on Strengthening Forest Law Enforcement and Governance: FLEG) ขึ้นในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านเกษตรและป่าไม้ ครั้งที่ ๒๙ เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๐ ณ กรุงเทพมหานครเพื่อเป็นการยืนยันถึงเจตนารมณ์ ของอาเซียนในการต่อต้านการทำลายป่า และการค้าผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ที่ผิดกฎหมาย

ในการประชุมรัฐมนตรีฯในครั้งนี้คณะรัฐมนตรีอาเซียน ยังเห็นสมควรให้โครงการ ความร่วมมือด้านป่าไม้ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนสืบไป การดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศสำหรับสัตว์ ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade of Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES. และได้ให้การรับรองเอกสารดังต่อไปนี้ คือ หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดของอาเซียนสำหรับการจัดการป่าไม้เมืองร้อนแบบยั่งยืน รูปแบบการ ติดตาม ประเมิน และการรายงานสำหรับการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในอาเซียน และคู่มืออาเซียน สำหรับการดำเนินการโครงการ ที่เสนอโดย คณะกรรมการด้านป่าไม้ระหว่างรัฐ /สภาด้านป่าไม้ ระหว่างรัฐ (IPF/IFF: Intergovernmental Panel on Forests/Intergovernmental Forum on Forests)

นอกจากความร่วมมือในภูมิภาคแล้ว ยังมีการขยายความร่วมมือในด้านการเกษตร และป่าไม้ไปยังภูมิภาคใกล้เคียง ตลอดจนภูมิภาคอื่นๆ ที่เล็งเห็นความสำคัญของผืนป่าและ สภาพแวดล้อมที่มีต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่บนโลก เพื่อร่วมกันคิดหายุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหา โดยรวมตัวกันจัดตั้งคณะกรรมการ องค์กรต่างๆ เพื่อหาแนวทางดำเนินการในการอนุรักษ์ป่าและ สิ่งแวดล้อม

ความร่วมมือภายในภูมิภาค และระหว่างภูมิภาค

- Mekong River Commission: MRC มีความมุ่งหมายเพื่อป้องกัน พิทักษ์รักษา พื้นที่ป่าบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงมีประเทศสมาชิก ๔ ประเทศคือ กัมพูชา ไทย ลาว และเวียดนาม

- องค์กร Biodiversity Conservation Corridors Initiative: BCCI ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกับ MRC โดยมีแนวคิดที่ว่า การพัฒนาการทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถก้าวไปพร้อมกันได้ ประเทศสมาชิกประกอบด้วย กัมพูชา จีน ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม

- องค์กร AFoCO: Asian Forest Cooperation Organization เกิดจากความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กับสาธารณรัฐเกาหลีใต้ โดยมีความมุ่งหมายในการที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ในภูมิภาคเอเชียและดำเนินการปลูกป่าทดแทนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) รวมถึงหาแนวทางในการบริหารทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

- ความร่วมมือระหว่างประชาคมอาเซียน และประเทศเยอรมนี [ASEAN-German Programme on Response to Climate Change (GAP-CC) Module “Mitigation and Adaptation Strategies in Support of the AFCC”] โดยมีความมุ่งหมาย และมีข้อตกลงในการร่วมกันดำเนินการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับสภาวะแวดล้อมโลกที่เปลี่ยนแปลงในบริบทของเกษตรกรรมและการป่าไม้

ความช่วยเหลือและความร่วมมือในด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์กรสิ่งแวดล้อมนอกภูมิภาคเอเชีย

- โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม (Joint Management of Protected Areas: JoMPA) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง รัฐบาลไทย โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กับรัฐบาลเดนมาร์กผ่าน โครงการความร่วมมือด้านการพัฒนาแห่งประเทศไทยเดนมาร์ก(Danish International Development Agency: DANIDA)

- โครงการผืนป่าตะวันตก (Western Forest Complex) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลเดนมาร์ก กับรัฐบาลไทยโดยกรมป่าไม้ จัดให้มีโครงการจัดการผืนป่าตะวันตกเชิงระบบนิเวศน์ (The Western Forest Complex Ecosystem Management : WEFCOM) มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการตั้งแต่ ค.ศ.๒๕๔๒ ถึง เม.ย.๒๕๔๖ โดยยึดหลักการว่า ๑) ให้ถือว่าผืนป่าตะวันตกโดยธรรมชาติเป็นป่าผืนเดียวกันทั้งผืน ๒) ให้วางแผนการอนุรักษ์เป็นกรอบปฏิบัติเดียวกันทั้งป่า ๓) ต้องรักษาและคงไว้ซึ่งคุณค่าของผืนป่าตะวันตกอย่างยั่งยืน ๔) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภายใต้หลักการที่ว่า “ป่าเป็นสมบัติของคนไทยทั้งชาติ”

- โครงการจัดทำแผนแม่บทพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ (National Protected Areas Master Plan) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์ พืช

โดยสำนักอุทยานแห่งชาติกับกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility: GEF) เพื่อ
วางกรอบในการจัดการพื้นที่คุ้มครองของประเทศไทย

- โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบจัดการพื้นที่คุ้มครอง (Catalyzing
Sustainability of Thailand's Protected Areas System: CATSPA) เป็นความร่วมมือ
ระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ กับสำนักงานพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations
Development Programme: UNDP) โดยมีความมุ่งหมายในการพัฒนารูปแบบการจัดการ โดย
เน้นการนำเสนองานจัดการระบบงบประมาณของพื้นที่คุ้มครอง การดำเนินงานในพื้นที่อนุรักษ์ ๕ แห่ง
คือ อุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติเขาแม่ม่วง อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง และ
อุทยานแห่งชาติตะรุเตา

- โครงการ ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่า และการเสื่อม
โทรมของป่าในประเทศกำลังพัฒนา (Reducing Emission from Deforestation and Forest
Degradation in Developing Countries: REDD) โดยมีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
เป็นหน่วยงานหลัก ขณะนี้กำลังดำเนินการขอการสนับสนุนจาก กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global
Environment Facility: GEF)

ได้มีการกำหนดไว้ใน พิมพ์เขียวของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN
Socio-Cultural Community Blueprint) เกี่ยวกับการดำเนินการในด้านป่าไม้ ดังนี้

- ให้ดำเนินการค้นคว้าวิจัยร่วมกัน ในระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่มประเทศสมาชิก
อาเซียน ในด้านผลผลิตเกษตรกรรม อาหาร และการป่าไม้

- ให้มีการร่วมมือกันในการต่อต้านและดำเนินการต่อการตัดไม้ทำลายป่าและ ไฟไหม้ป่า
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

๒.๑ สถานการณ์และแนวโน้มการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

ประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ ๓๒๑ ล้านไร่ นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของประเทศ หรือประมาณ ๑๒๘.๓ ล้านไร่ เพื่อการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากข้อมูลสถิติพื้นที่ป่าไม้ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าจำนวนร้อยละ ๕๓.๓ ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ ๑๗๑ ล้านไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ร้อยละ ๓๐.๕๒ ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ ๙๘ ล้านไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ ร้อยละ ๒๕.๓ ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ ๘๑ ล้านไร่ และปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ ร้อยละ ๓๓.๔ ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ ๑๐๗ ล้านไร่ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้คงเหลือ ๑๐๒.๑ ล้านไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๓๑.๕๗ ของประเทศ จากการลดลงของพื้นที่ป่าจำนวนมากในระยะเวลาที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าไม้ และสภาพของพืชและสัตว์หลายชนิด ซึ่งบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หายาก และถูกคุกคาม โดยเฉพาะพื้นที่ภูเขาต้นน้ำของภาคเหนือจำนวนมากถูกบุกรุกทำลายเป็นภูเขาหัวโล้น เกิดภัยพิบัติดินโคลนถล่ม และอุทกภัยสร้างความเสียหายอย่างมากในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาสถานการณ์ปัจจุบันมีแนวโน้มในการบุกรุกพื้นที่ป่าและลักลอบ ตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้พื้นที่ป่าของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตร การบุกรุกจับจองของนายทุน การออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การขาดจิตสำนึกสาธารณะ และการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบขาดประสิทธิภาพ โดยผู้กระทำผิดได้มีการพัฒนารูปแบบ และวิธีการที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ว่าอดีตที่ผ่านมา การบุกรุก พื้นที่ป่าไม้ใช้รูปแบบการปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยว ทั้ง ประเภทยืนต้นและล้มลุก การลักลอบตัดไม้มีการทำเป็นขบวนการ ใหญ่ใช้บุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง และเงินทุนสนับสนุนการกระทำผิดเพื่อ อสังขายยังต่างประเทศ ถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในประเทศอีกรูปแบบหนึ่ง และยังคงมีความรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งหากไม่มีการป้องกันแก้ไขอย่างเร่งด่วนก็จะส่งผล ให้มีการทำลาย ทรัพยากรป่าไม้เพิ่มขึ้นจน เกิดผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสมดุลธรรมชาติมา กิ่งขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานการณ์ในภาพรวมของประเทศมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น มีหลายปัจจัย ดังนี้

๒.๑.๑ นโยบายของรัฐบาลบางประการที่ผ่านมาส่งเสริมให้มีการบุกรุกทำลายป่ามากขึ้น เช่น การนำพื้นที่ป่าไม้มาปฏิรูปเป็นพื้นที่เกษตร การส่งเสริมการปลูกยางพารา และการทำการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นต้น

๒.๑.๒ วัฏจักรของการทำลายป่าเริ่มต้นตั้งแต่การเข้าไปตัดไม้แผ้วถางป่า การทำกิน การขายที่ดินป่า การเปลี่ยนมือ การครอบครอง ป่า จนไปถึงการออกเอกสารสิทธิ์ ที่ดินในเขตป่า โดยเฉพาะพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การสร้างโรงแรม รีสอร์ท หรือบ้านพักตากอากาศ ยังคงมีอยู่มาก

๒.๑.๓ การขยายการครอบครองพื้นที่ของกลุ่มทุนเพื่อทำการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ทำเป็นแปลงใหญ่โดยมุ่งผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่น

๒.๑.๔ การขยายพื้นที่ทำการเกษตรส่วน ใหญ่เป็นการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา เมื่อเกษตรกรต้องการผลผลิตเพิ่มก็ขยายพื้นที่เพิ่ม แทนที่จะพัฒนารูปแบบ และวิธีการทำการเกษตรเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

๒.๑.๕ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบ หลายพื้นที่ เจ้าหน้าที่มีการทุจริต หรือปล่อยปละละเลย จนกลุ่มผู้บุกรุกมีขนาดใหญ่ยากที่จะแก้ไขตามกฎหมายได้

๒.๑.๖ การถือครองที่ดินป่าไม้ของประชาชนที่ได้รับการยกเว้น หรือชะลอการจับกุม ยังไม่ได้รับการจัดระเบียบ และหลายพื้นที่ยังคงถือครองโดยผิดกฎหมาย

๒.๑.๗ ปัญหาการบุกรุกแผ้วถางป่ารายใหม่ยังคงมีอยู่ ทั้งในเขตพื้นที่รกร้างว่างเปล่าที่เป็นที่ดินของรัฐ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่สาธารณะ และในเขตป่าอนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นต้น

๒.๑.๘ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า โดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้พะยูน และไม้สัก อยู่ในชั้นวิกฤติและมีการ กระทำกัน เป็นขบวนการ ใหญ่มีชาวต่างชาติ ผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องโดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้พะยูน เพื่อส่งไปขายยังต่างประเทศ เนื่องจากไม้พะยูนมีราคาสูงมากทำให้คนกล้าที่จะกระทำความผิดเพื่อแลกกับผลประโยชน์ และเมื่อไม้พะยูนมีจำนวนเหลือน้อย ก็จะมีการลักลอบตัดไม้ชิงชัน ไม้ประดู่ มาทดแทนมากขึ้น

๒.๑.๙ การลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่า ยังคงมีขบวนการที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในส่วนที่เป็นสัตว์ป่าในประเทศ และสัตว์ป่าต่างประเทศ ทั้งนี้ประเทศไทย ได้ถูกจัดให้เป็นประเทศทางผ่านของขบวนการล่าและค้าสัตว์ป่านานาชาติ

๒.๑.๑๐ การยุบเลิกหน่วยงานป่าไม้จังหวัดและป่าไม้อำเภอ ส่งผลให้กรมป่าไม้ไม่มีหน่วยงานภูมิภาคในการบริหารจัดการและประสานหรือบริการหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่

๒.๑.๑๑ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

๒.๑.๑๒ การปฏิบัติงานในพื้นที่ป่าที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีราษฎรของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาลักลอบตัดไม้และขนลำเลียงกลับไปประเทศของตน เช่น ในส่วนของป่าสาละวิน ที่มีแนวเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ หรือป่ารอยต่อตามแนวเขตประเทศกัมพูชา และ สปป.ลาว มีการลักลอบตัดไม้พะยุง ประดู่ ชิงชัน บางครั้งมีกองกำลังติดอาวุธคุ้มกันการลักลอบตัดไม้ ซึ่งการป้องกันดังกล่าวเกินขีดความสามารถในการป้องกันของเจ้าหน้าที่ป่าไม้

๒.๑.๑๓ ผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่ไม่ร้ายแรงเมื่อเทียบกับความผิดข้อหาอื่นๆ

๒.๑.๑๔ การขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น อาวุธปืน รถยนต์ วิทยุสื่อสาร เป็นต้น

๒.๒ แนวทางการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

ดำเนินการโดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศสี ปี ๒๕๔๕ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นบรรทัดฐานในการตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของป่า ทั้งป่าสงวนแห่งชาติ (กรมป่าไม้) และป่าอนุรักษ์ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) แล้วนำเอาภาพถ่ายทางอากาศสี ปี ๒๕๕๔ โครงการ DMC ของกรมแผนที่ทหารมาตรวจสอบรวมหากพื้นที่บริเวณใดที่ปรากฏในภาพถ่าย ปี ๒๕๕๔ โผล่เตียนไปจากปี ๒๕๔๕ แสดงว่าเป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกใหม่อย่างแน่นอน ให้ดำเนินการตามกฎหมายได้ทันที โดยให้ตรวจสอบและดำเนินการพร้อมกันทั้งประเทศ โดยเฉพาะ พื้นที่บุกรุกป่าใหม่ไม่มี มติ ครม.หรือระเบียบใดๆ ผ่อนผันให้ทั้งสิ้น ต้องดำเนินการตามกฎหมายทั้งหมด เพื่อนำพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลาย มาฟื้นฟูสภาพป่าแล้ว บางแห่งอาจ จัดทำเป็นป่าชุมชน มอบให้ชุมชนช่วยกันดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป โดยใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๒.๒.๑ ต้องไม่มีการบุกรุกเพิ่มเติมอีกนับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๒.๒.๒ ดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ที่บุกรุกป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิ.ย.๔๑ และกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้อย่างเคร่งครัด

๒.๒.๓ จัดลำดับความเร่งด่วนกับ นายทุนหรือผู้บุกรุกรายใหญ่ที่บุกรุกป่าไม้เป็นลำดับแรก แล้วดำเนินการกับรายอื่นๆ ต่อไป

๒.๒.๔ การดำเนินการใดๆ ต้องไม่กระทบต่อประชาชนที่ใช้ประโยชน์ ที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ที่พิสูจน์แล้วควรได้รับสิทธิในที่ดินตามกฎหมาย หรือผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายหรือการดำเนินการ

ของภาครัฐ และจะต้องเป็นการแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นระบบอย่างยั่งยืน

๒.๓ ระดับความรุนแรงของปัญหาบุกรุกทำลายป่าไม้

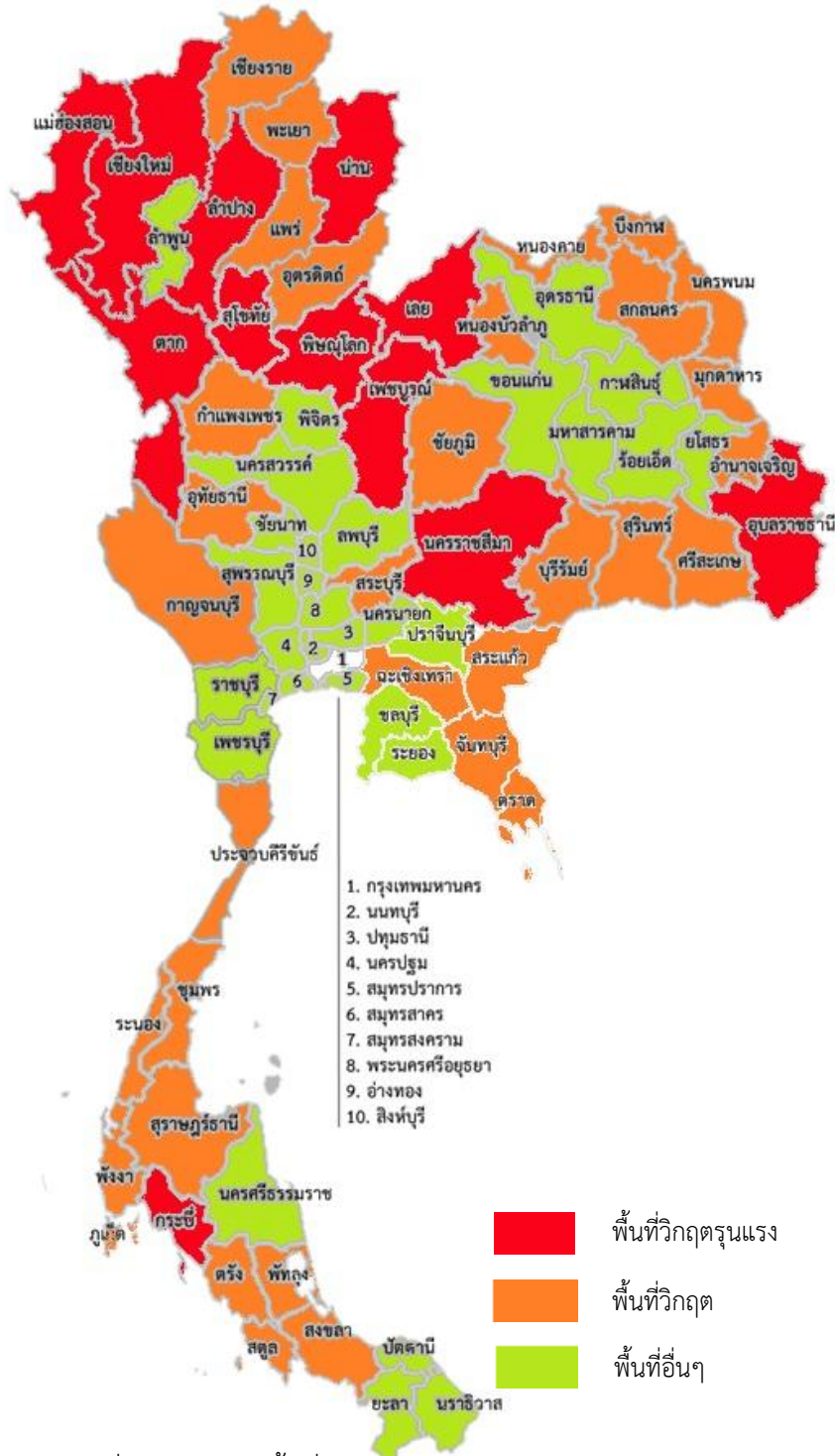
ปัจจุบันกรมป่าไม้ได้จัดตั้งสำนักงานป่าสงวนแห่งชาติเพื่อควบคุมดูแลและปฏิบัติการกิจของกรมป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทุกแห่ง แต่ยังไม่มีการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณใด ๆ รวมทั้งยังไม่มอบอำนาจในการควบคุมกำกับหน่วยงานป่าไม้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าและไม่บูรณาการในระดับพื้นที่ อีกทั้งอำเภอ และจังหวัดไม่มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่จะรับนโยบายการปฏิบัติงานด้านป่าไม้ ทำให้ฝ่ายปกครองซึ่งมีศักยภาพสูงในการป้องกันปราบปราม และควบคุม กำหน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่สามารถปฏิบัติงานป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนฯ เป็นจำนวนมากกว่าป่าไม้ที่อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่า สัตว์ป่า ซึ่งมีบุคลากร และงบประมาณ ในการ ป้องกันดูแลรักษาป่า มากกว่า โดยการบุกรุกป่าไม้มีหลายลักษณะ ได้แก่ การลักลอบตัดไม้ และแปรรูปไม้ เพื่อขายหรือส่งออกต่างประเทศ โดยเฉพาะไม้พะยุง, ไม้ชิงชัน และไม้สัก ซึ่งขณะนี้ สถานการณ์ อยู่ในขั้นวิกฤติ, การบุกรุกป่าไม้ เพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร เช่น ปลูกยางพารา, ปลูกปาล์ม น้ำมัน และมันสำปะหลัง เป็นต้น และการบุกรุกเพื่อสร้างรีสอร์ท หรือบ้านพักตากอากาศ รวมทั้งการลักลอบล่า และค้าสัตว์ป่า ซึ่งปัญหาที่สมควรต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ การบุกรุกพื้นที่ตัดไม้ทำลายป่าที่มีนายทุนอยู่เบื้องหลัง การทำเป็นขบวนการใหญ่มีชาวต่างชาติ ผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง จากสภาพปัญหาดังกล่าว กอ.รมน. กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ ร่วมกัน ประเมินลำดับความรุนแรงของสถานการณ์ โดยเรียงลำดับความรุนแรงจากมากไปน้อยในพื้นที่ ภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคเหนือ , ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ภาคใต้ และภาคกลาง ปรากฏว่ามีพื้นที่วิกฤตรุนแรง ๑๒ จังหวัด และพื้นที่วิกฤต ๓๓ จังหวัด รวมพื้นที่วิกฤต ๔๕ จังหวัด มากกว่าครึ่งของประเทศ ดังนี้

๒.๓.๑ **พื้นที่วิกฤตรุนแรง (๑๒ จังหวัด)** ได้แก่ จังหวัด: เพชรบูรณ์, พิษณุโลก, สุโขทัย, น่าน, ลำปาง, อุบลราชธานี นครราชสีมา, เลย, กระบี่, เชียงใหม่, ตาก, และแม่ฮ่องสอน

๒.๓.๒ **พื้นที่วิกฤต (๓๓ จังหวัด)** ได้แก่ จังหวัด : กาญจนบุรี , กำแพงเพชร , จันทบุรี , ฉะเชิงเทรา, ชัยภูมิ, ชุมพร, เชียงราย, ตรัง, ตราด, บุรีรัมย์, ประจวบคีรีขันธ์, พะเยา, พังงา, พัทลุง, แพร่, ภูเก็ต, ระนอง, ศรีสะเกษ, สกลนคร, สงขลา, สตูล, สุราษฎร์ธานี, สุรินทร์, อุทัยธานี, สระแก้ว, มุกดาหาร, นครพนม, บึงกาฬ หนองบัวลำภู, สระบุรี, นongคาย, อำนาจเจริญ และอุดรดิตถ์

๒.๓.๓ **พื้นที่อื่น ๆ (๓๑ จังหวัด)** ได้แก่ จังหวัด : กาฬสินธุ์, ขอนแก่น, ชลบุรี, ชัยนาท, นครนายก, นครปฐม, นครศรีธรรมราช, นครสวรรค์, นนทบุรี, นราธิวาส, ปทุมธานี, ปราจีนบุรี,

ปัตตานี, พระนครศรีอยุธยา, พิจิตร, เพชรบุรี, มหาสารคาม, ยโสธร, ยะลา, ร้อยเอ็ด, ระยอง, ราชบุรี, ลพบุรี, ลำพูน, สมุทรปราการ, สมุทรสาคร, สมุทรสงคราม, สิงห์บุรี, สุพรรณบุรี, อ่างทอง, และ อุตรดิตถ์

ภาพที่ ๑. การแบ่งพื้นที่ตามความรุนแรงของการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากสถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย มีจำนวนลดลงเป็นปริมาณมาก ก่อให้เกิดผลกระทบและความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ที่รุนแรง ประเทศไทยต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศให้มีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ป่า เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์และสมดุล ประชาชนกับป่าอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อให้มีพื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ และเพื่อเป็นการหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ตัดไม้ทำลายป่า และพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนี้

๓.๑ วิสัยทัศน์ (Vision)

“ประเทศไทยมีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ อันเป็นรากฐานการพัฒนาชาติให้มั่นคงยั่งยืน”

๓.๒ พันธกิจ (Mission)

๓.๒.๑ หยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภทอย่างเร่งด่วน

๓.๒.๒ หยุดยั้งการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

๓.๒.๓ หยุดยั้งการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่า

๓.๒.๔ จัดทำแนวเขตป่าให้ชัดเจน

๓.๒.๕ สร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓.๒.๖ ขับไล่ออนจับกุมเอาผิดกับผู้เข้าครอบครองพื้นที่ป่าโดยผิดกฎหมาย

๓.๒.๗ ป้องกันการบุกรุกแผ้วถางป่าของราษฎรรายใหม่ในเขตพื้นที่รกร้างหรือเสื่อมโทรม

๓.๒.๘ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานและกระบวนการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ให้มีประสิทธิภาพ

๓.๒.๙ ปรับปรุงกฎหมายที่มีความขัดแย้งกันทำให้เกิดช่องว่าง หรืออุปสรรคในการพิทักษ์

ทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้ง การปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด

๓.๒.๑๐ ฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม

๓.๒.๑๑ ส่งเสริมการปลูกป่าบริเวณพื้นที่ถูกบุกรุก และบริเวณช่องทางผ่านแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้เป็นป่าอาเซียน

๓.๒.๑๒ ปรับปรุงระบบการดูแลรักษาป่าโดยให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓.๓ เป้าหมายหลัก (Goal)

พิทักษ์รักษาป่าไม้ของประเทศให้มีความสมบูรณ์โดยให้มีพื้นที่ป่า อย่างน้อย ๔๐% ของพื้นที่ประเทศ ภายใน ๑๐ ปี

๓.๔ วัตถุประสงค์ (Objective)

๓.๔.๑ เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตามที่ เป้าหมายกำหนดไว้ภายใน ๑ ปี

๓.๔.๒ เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืน ภายใน ๒ ปี

๓.๔.๓ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ภายใน ๒-๑๐ ปี

ยุทธศาสตร์พิทักษ์ป่าไม้ของชาติ

ภาพที่ ๒. ยุทธศาสตร์พิทักษ์ป่าไม้ของชาติ (๔ ป.)

๓.๕ ยุทธศาสตร์พิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ

๓.๕.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ ผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

สิ่งสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้คือ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันปกป้องด้วยความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ของชาติอย่างจริงจัง ต้องมีความชัดเจนในการกำหนดแนวเขต กฎหมาย อำนาจหน้าที่ การสนับสนุน รวมทั้งความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่า ปัจจัยความสำเร็จของ การปฏิบัติการคือความเข้าใจร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อยุติยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ให้ได้อย่างรวดเร็ว ยุทธศาสตร์นี้มีกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

๓.๕.๑.๑ ยุติยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

๑) ให้ยึดถือแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๕ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหลักในการกำหนดสภาพพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิ.ย. ๒๕๔๑ และดำเนินการตามกฎหมาย หรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒) เร่งรัดการจับกุมผู้บุกรุกป่าไม้ โดยจัดลำดับความเร่งด่วนกับผู้บุกรุกรายใหญ่ เป็นลำดับแรก แล้วดำเนินการกับรายอื่นๆ ต่อไป

๓) ประสานความร่วมมือชี้้อากาศยานในการป้องกัน และปราบปรามการลักลอบบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า

๔) เร่งรัดติดตามให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและใช้มาตรการทางกฎหมาย ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างเฉียบขาดและจริงจัง

๕) กรณีคดีตรวจยึด /จับกุมโดยไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ให้กำหนดเวลาผู้ต้องหา รายงานตัวหรือนำหลักฐาน/เอกสารสิทธิ์มาแสดง หากพ้นกำหนดให้สามารถ ทำลาย รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้โดยไม่ต้องรอการพิจารณาตัดสินของศาล ถือว่าเป็นพื้นที่ของราชการ ทำให้การฟื้นฟูป่าไม้ กระทำได้อย่างรวดเร็ว ป้องกันการกลับมาลักลอบใช้ประโยชน์ของผู้ต้องหาในระหว่างที่ยังไม่ถูกจับกุมดำเนินคดี

๖) ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ซึ่งรู้เห็นเป็นใจ หรือให้การสนับสนุนการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ทั้งทางวินัย แพ่ง และอาญา อย่างเด็ดขาดและจริงจัง

๗) เข้มงวดกวดขันการตรวจสอบไม้ นำเข้าและส่งออกจากต่างประเทศเพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของประเทศไทย

๘) เข้มงวดกวดขันเพื่อป้องกันการค้า การนำเข้า การส่งออก และนำผ่านแดน ตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศสำหรับสัตว์ป่าและพืชป่าที่ 1 กลัสนูพันธ์ (Convention

on International Trade of Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES เช่น การ
ลักลอบค้าสัตว์ป่า สัตว์สงวน งาช้าง และพืชป่า เป็นต้น

๙) สํารวจและจัดทำบัญชี ผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า
เพื่อเฝ้าระวังมิให้กระทำความผิด

๑๐) จัดให้มีการลาดตระเวนร่วมกันของหน่วยงานด้านความมั่นคง ในบริเวณ
พื้นที่ล่อแหลมตามแนวเขตติดต่อระหว่างประเทศ

๑๑) กรณีผู้บุกรุกรายใหม่เป็นประชาชนผู้ยากไร้ มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกิน
ตามคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ
เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม และดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๓.๕.๑.๒ จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า

๑) จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าประจำแต่
ละภาค (ฉก.ปปม.) เพื่อสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทำลาย
ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า กำลังหลักเป็นเจ้าหน้าที่ทหารสนธิกับเจ้าหน้าที่ ป่าไม้ , ตำรวจ, ฝ่าย
ปกครอง และฝ่ายกฎหมาย เป็นต้น สามารถเข้าปฏิบัติงานครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็ว
และมีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งขึ้นปีต่อปีจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย อยู่ภายใต้การควบคุม
อํานวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลของ กองอํานวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒) ทุกหน่วยงานให้การสนับสนุนการจัดกำลังและการปฏิบัติงานของหน่วย
เฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าตามที่ร้องขอ

๓) การคัดเลือกเจ้าหน้าที่และหน่วยปฏิบัติในการสนธิกำลังของหน่วยเฉพาะกิจ
ต้องพิจารณาผู้ที่มีความซื่อสัตย์เสียสละ และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้โดย
เด็ดขาด

๔) ให้มีการจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และ จุดสกัด ทำการตรวจค้น และจับกุม
การลำเลียงไม้และสัตว์ป่าผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยให้มีการสนธิกำลังทั้งพลเรือนตำรวจและทหาร

๓.๕.๑.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า

๑) เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมภาคประชาชนให้มากขึ้นในการแจ้งข่าวสารโดย
จัดตั้ง ศูนย์รับแจ้งเหตุ, ศูนย์ร้องเรียน, ศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น

๒) ประสานความร่วมมือสื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และสื่อ
ออนไลน์) ให้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารการป้องกันการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าอย่างกว้างขวางและ

ให้ประธานกรรมการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าและกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ เพื่อให้สังคมช่วยกันต่อต้านและหยุดยั้งการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า

๓) ประสานความร่วมมือจากภาคเอกชน ภาคประชาชน และกลุ่ม มจิตอาสาในการร่วมยับยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

๔) ให้รางวัลนำจับแก่ผู้แจ้งข้อมูล ข่าวสาร และให้การสนับสนุนจนนำไปสู่การจับกุมได้เป็นผลสำเร็จ

๕) รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ให้เข้าถึงประชาชนในชุมชนในเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่า อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

๓.๕.๑.๔ ยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่า และแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลัก ร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑) ตรวจสอบพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกบุกรุกเพิ่มเติมหลังจากมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ที่ผ่อนผันให้ราษฎรอยู่อาศัย /ทำกินในพื้นที่ป่าไม้เพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้แผนที่ภาพถ่ายสี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี ๒๕๔๕ ร่วมกับการตรวจสอบภาคพื้นดินในการกำหนดพื้นที่ผ่อนผัน โดยการจัดทำแนวเขตป่าไม้ที่ปรากฏอยู่บนแผนที่ภาพถ่าย ปี ๒๕๔๕ เป็นหลักฐานสภาพป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ นำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลแนวเขตป่าไม้ที่ปรากฏบนแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศในปัจจุบัน เพื่อสรุปแนวเขตพื้นที่ที่มีการบุกรุกเพิ่มเติมในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา ให้ตรวจสอบและดำเนินการทั่วประเทศ กา รบุกรุกพื้นที่ใหม่ไม่มีมติหรือระเบียบใดๆ ผ่อนผันให้ทั้งสิ้น ต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเด็ดขาดเพื่อนำพื้นที่มาฟื้นฟูสภาพป่า ส่วนพื้นที่ที่พิสูจน์แล้วพบว่ามีกรบุกรุกก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้ดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเคร่งครัด โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลัก ร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒) ในกรณีที่เมื่อดำเนินการตามกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ และ หลักวิชาการแล้ว จำเป็นต้องดำเนินการเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากบริเวณนั้น อาจมีมาตรการชดเชยที่เหมาะสมและเป็นธรรม ทั้งนี้ หากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ได้ทันที ให้ดำเนินการควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติมโดยเด็ดขาด และกำหนดเงื่อนไขการใช้ประโยชน์บนพื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ

๓) พื้นที่ที่ได้ดำเนินการยึดคืนพื้นที่ได้แล้วให้เร่งดำเนินการฟื้นฟูตามหลักวิชาการ และดำเนินกิจกรรมป้องกันการบุกรุกซ้ำในพื้นที่เดิม หากมีการบุกรุกซ้ำให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด

๔) ยับยั้งการบุกรุกป่าไม้เพิ่มเติม ด้วยการสร้างระบบติดตามตรวจสอบสภาพป่าอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปีล่าสุดที่กรมแผนที่ทหาร หรือ

หน่วยงานอื่นได้บินถ่ายแล้ว เพื่อจัดทำแนวเขตพื้นที่ที่ยังมีสภาพเป็นป่าไม้ในปัจจุบัน บันไว้เป็นกรอบในการตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ และนำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นผลการแปลภาพถ่ายเทียมที่จะถ่ายในอนาคตเพื่อกำหนด Hot Spot ที่มีการบุกรุก เพื่อยับยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องเร่งให้จัดสรรงบประมาณให้มีการบินถ่ายภาพให้ครบทั้งประเทศโดยเร็ว

๕) แก้ไขปัญหาป่าบุกรุกคนในพื้นที่ที่ได้รับการร้องเรียน ซึ่งลดรอนสิทธิของราษฎรที่ทำกินในที่ดินของตนมาช้านานก่อนการประกาศแนวเขตป่าไม้ต่างๆ โดย

(๑) เร่งรัดการจัดทำและกำหนดเขตพื้นที่ป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้ชัดเจนโดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. ๒๔๙๕ – พ.ศ. ๒๔๙๙ จากโครงการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ชุด L๗๐๘

(๒) จัดทำแปลงที่ดินทำกินและแปลงอยู่อาศัยของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท

(๓) วิเคราะห์และตรวจสอบร่องรอยการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กับแนวเขตป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเก่า และพิสูจน์สิทธิและคืนสิทธิในที่ดินให้กับราษฎรที่ถูกรอนสิทธิมาเป็นระยะเวลาช้านาน

๓.๕.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดิน

ทรัพยากรป่าไม้ถือเป็นสมบัติของชาติ เป็นมรดกที่ทุกคนในชาติมีส่วนรับผิดชอบ การปลุกจิตสำนึกให้ทุกคนในสังคมได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการรักษาปกป้องทรัพยากรเหล่านี้ซึ่งมิใช่เป็นความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ประชาชนต้องรับรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อปลุกจิตสำนึกให้ประชาชน รัก หวงแหน และปกป้อง ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ยุทธศาสตร์นี้มีกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

๓.๕.๒.๑ กำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็น “วาระแห่งชาติ”

๑) กำหนดนโยบายให้การแก้ไขปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ตัดไม้ทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติ เป็น “วาระแห่งชาติ” เพื่อปลุกจิตสำนึกของคนในชาติให้เห็นความสำคัญของทรัพยากร และให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห และกำหนดนโยบายต่างๆ ในแนวทางเดียวกัน

๒) ปลุกจิตสำนึกให้เยาวชนและประชาชนมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ และสอดแทรกการปลุกจิตสำนึกในเนื้อหาของสื่อทุกประเภท

๓) ประยุกต์ใช้กลไก PES (Payment for Environmental Services) มาสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้กับผู้ที่มีบทบาทในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ผู้ที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่าไม้

๓.๕.๒.๒ จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลูกจิตสำนึก

๑) จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลูกจิตสำนึก และเข้าร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ แจ้างเตือน เฝ้าระวัง และคุ้มครองรักษาพื้นที่ป่าไม้ เช่น อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

๒) ประสานงานกับทุกภาคส่วน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดความตระหนักในการหวงแหนและป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

๓) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กรแนวร่วมภาคประชาชน ภายในประเทศกับหน่วยงาน และองค์กรแนวร่วมประชาคมโลก เพื่อให้เกิดกิจกรรมสนับสนุนการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

๓.๕.๒.๓ ปลูกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

โดยปลูกฝังอุดมการณ์จนสามารถอุทิศตนให้กับการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้วยวิธีการดังนี้

๑) ปลูกฝัง อบรมเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องให้มีอุดมการณ์ความรักหวงแหนทรัพยากรป่าไม้และภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์มรดกของแผ่นดิน

๒) กรณีมีข้อมูล เบาะแส หรือหลักฐานพอเชื่อได้ว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , ตำรวจ, ทหาร, อัยการ, เจ้าหน้าที่ชุดจับกุม, เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้, เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช , ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง กระทำการอันเป็นการช่วยเหลือ ผู้กระทำความผิดทั้งทางตรง และทางอ้อม ไม่ว่าจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ให้ถือเสมือนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นๆ จะต้องถูกพิพากษาการทัณฑ์ และหากศาลตัดสินว่าผู้ต้องหานั้นกระทำความผิดจริงให้นำผลของคดีมาพิจารณาลงทัณฑ์ข้าราชการผู้เกี่ยวข้องนั้นด้วยอย่างเฉียบขาด

๓) จัดตั้งสถาบันหรือโรงเรียนเพื่อสร้างเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงานคุ้มครองป้องกันและปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีจำนวนที่สมดุลกับจำนวนพื้นที่ป่า

๔) เชิดชูวีรกรรมหรือคุณความดีของผู้ที่อุทิศตนเป็นแบบอย่างของการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่สังคมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

๓.๕.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การจัดระบบของการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันยังมีสิ่งที่เป็นปัญหาอยู่มากไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกฎหมาย ระเบียบวิธีการ, การจัดโครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้อง, ปัญหาด้านกำลังคน, การกระจายอำนาจ, ระบบงบประมาณ, การประสานงาน, และการตรวจสอบประเมินผล, เป็นอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูประบบใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อปรับปรุงระบบของการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ยุทธศาสตร์นี้มีกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

๓.๕.๓.๑ ปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑) ปรับปรุงและบูรณาการนโยบายเกี่ยวกับการป่าไม้ให้มีเอกภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ และแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ที่มีบทบาทในการเสนอแนะนโยบาย ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

๒) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลป่าไม้และที่ดินทำกิน เพื่อทำหน้าที่ในการรับปัญหา ติดตาม และพิสูจน์สิทธิในที่ดินทำกิน และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งมีระบบฐานข้อมูลและแผนที่เพื่อบูรณาการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ปรับบทบาทภาระหน้าที่ของ ทสจ. และศูนย์ประสานงานป่าไม้จังหวัดเพื่อตอบสนองการให้บริการด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างรวดเร็ว การอนุญาตดำเนินการใดๆ ต้องมีขั้นตอนที่โปร่งใส

๔) การกำหนดนโยบายในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเกษตรกรรมต้องสอดคล้องและไม่เกิดผลกระทบกับการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย เนื่องจากนโยบายรัฐบาลประการที่ผ่านมา อาจส่งผลทำให้มีการบุกรุกทำลายป่ามากขึ้น เช่น การนำพื้นที่ป่าไม้มาปฏิรูปเป็นพื้นที่เกษตร การส่งเสริมการปลูกยางพารา การส่งเสริมทำการเกษตรแปลงใหญ่ การพัฒนาการท่องเที่ยว ฯลฯ

๕) ปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการป่าไม้ของกรมป่าไม้ให้อยู่ในรูปการบริหารเชิงพื้นที่ (area approach) โดยกระจายอำนาจการบริหาร งบประมาณ และบุคลากรสู่สำนักงานป่าสงวนแห่งชาติแต่ละแห่ง

๒) ให้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างบูรณาการ โดย

(๑) ปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการบริหารองค์กรในทุกกระดับ ทั้งในด้านภารกิจ โครงสร้างการบริหารงาน อัตรากำลัง และแผน โดยกำหนดพื้นที่ในการบริหารจัดการของทั้งสองกรมให้ชัดเจน

(๒) เจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานแบบบูรณาการหรือช่วยเหลือทดแทนกันได้

(๓) ผู้บริหารทุกระดับทราบข้อมูลเชื่อมโยงกัน เมื่อมีการโยกย้ายหมุนเวียนสามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ

(๔) ช่วยแก้ไขปัญหาพื้นที่รับผิดชอบที่ทับซ้อนกัน

(๕) พัฒนาศักยภาพในการติดต่อประสานงานกับทุกหน่วยเพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาอย่างมีเอกภาพ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

(๖) บริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้ตามระบบนิเวศ (Ecosystem Approach) หรือการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบกลุ่มป่าทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและป่าสงวนแห่งชาติ

๓.๕.๓.๒ พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ

๑) ให้มีสำนักงานป่าไม้จังหวัดและสำนักงานป่าไม้อำเภอ เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายปกครอง และฝ่ายอื่นๆ ในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้และบริการประชาชน

๒) ปรับปรุงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในระดับจังหวัดและอำเภอ โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ชัดเจน

๓) เพิ่มขีดความสามารถการปฏิบัติงานป่าไม้ในระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

๔) ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบป้องกันรักษาป่า

๕) คัดด้านทรัพยากรธรรมชาติ ให้พนักงานฝ่ายปกครอง(ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทุกคดี

๓.๕.๓.๓ จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดียวที่ชัดเจน

๑) จัดทำแนวเขตป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ที่เดิมไม่เคยมีแนวเขตที่ชัดเจนและทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย การจัดทำแนวเขตทำได้ด้วยการใช้ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙ ร่วมกับแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ชุด L708 (ในพื้นที่ซึ่งไม่มีภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙ และแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ชุด L708 ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศปีถัดมาที่มีอยู่ร่วมกับแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน

๑:๕๐,๐๐๐ ชุด L7017) และจัดทำแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ และป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี ให้มีความถูกต้องชัดเจน และเพิกถอนในส่วนที่ซ้อนทับกันออกจากป่าสงวนแห่งชาติ และเพิกถอนพื้นที่ซึ่งมีการใช้ประโยชน์มาแล้วตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๔ ให้มีความชัดเจน รวมทั้งประกาศพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นช่องว่างให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย

๒) จัดทำแนวเขตหรือแนวแปลงของกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการหรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท รวมถึงพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลแนวเขตมาประกอบการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม

๓) จัดทำฐานข้อมูลแปลงที่ดินของราษฎรที่อยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด เพื่อการพิสูจน์สิทธิและคืนสิทธิในที่ดินให้กับราษฎรที่ถูกรอนสิทธิมาเป็นระยะเวลานาน จากปัญหาป่าบุกรุกคน และใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้

๔) ให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กั้นพื้นที่ที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดสรร ตามมติ ครม. เมื่อ ๔ พ.ค. ๒๕๓๖ และมีสภาพเป็นป่าคืนมาให้กรมป่าไม้เพื่อดำเนินการจัดสรรหรือฟื้นฟู และให้ยุติการออก สปก. ๔-๐๑ ไว้ก่อน ส่วนพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรแล้วให้บังคับใช้ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดินป่าไม้ที่ได้รับการจัดสรรแล้วอย่างเคร่งครัด และให้ควบคุมป้องกัน ตรวจสอบ การเปลี่ยนผู้ใช้ประโยชน์จากผู้ได้รับการจัดสรรเป็นบุคคลอื่น

๕) จัดทำระบบฐานข้อมูลแนวเขตป่าไม้และกิจกรรมในเขตป่าไม้ ในระบบภูมิสารสนเทศ โดยจะต้องสามารถเรียกค้นและแสดงข้อมูลแนวเขตป่าไม้ ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๔ แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ป่าชายเลน และกิจกรรมต่างๆ ที่มีในพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกิจที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงให้หน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลแนวเขตป่าไม้เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ สามารถตรวจสอบเกี่ยวกับการทับซ้อนระหว่างแนวเขตป่าไม้ประเภทต่างๆ และแนวเขตป่าไม้ที่อยู่ภายใต้ภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เพื่อที่จะใช้ในการบริหารจัดการต่อไป

๓.๕.๓.๔ จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning)

๑) จำแนกเขตที่ดินป่าไม้ที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้แนวเขตป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๔ ที่จัดทำขึ้นใหม่เป็นฐาน ร่วมกับข้อมูลทางวิชาการอื่นๆ และสนับสนุนเป้าหมายให้มีพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไม่น้อยกว่า ๔๐% ของพื้นที่ประเทศไทย ด้วยการบูรณาการข้อมูลที่ต้องทันสมัย และวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และกำหนดนโยบายของแต่ละประเภทพื้นที่ อย่างเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ให้ประเทศสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ดินป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยคำนึงถึงความสมดุลทั้งด้านความมั่นคง สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจ และยึดถือสิทธิที่จะมีที่ดินทำกินอย่างเป็นธรรมและพอเพียงของประชาชนชาวไทยทุกคน และดำเนินการกำหนดมาตรการเยียวยาหรือชดเชยให้กับราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการจำแนกเขตที่ดินป่าไม้ที่เหมาะสม

๒) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องกับการจำแนกการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่แนวเขตป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๘๔ ที่จัดทำขึ้นใหม่ และบทบาทกิจกรรมที่อนุญาตให้ทำได้ในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท เช่น แปลงอนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ป่าสวนแห่งชาติ การให้เช่าพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสวนแห่งชาติ ป่าชุมชน เป็นต้น

๓) ปรับปรุงและจัดทำแนวเขตป่าไม้ทุกประเภท เช่นแนวเขตป่าสวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และป่าคุ้มครองหรือป่าอนุรักษ์อื่นๆ เพื่อให้ แนวเขตมีความชัดเจนไม่ซ้อนทับกับแนวเขตอื่นๆ สรุปแนวเขตไม่ให้มีการทับซ้อน และถูกต้องตาม กฎหมายแต่ละประเภท และจัดทำแนวสัญลักษณ์เขตป่าไม้ดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนกับ ประชาชน และหน่วยงานรัฐอื่นๆ เช่น แนวต้นไม้ยืนต้น ชุดคันคู สร้างทางตรวจการณ์ เป็นต้น

๔) หน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง ต้องตรวจสอบที่ดินในความดูแลกับผังการใช้ ประโยชน์ที่ดินของประเทศและแนวเขตป่าไม้ พร้อมทั้งจัดการ เกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ที่หน่วยงานดูแล ได้แก่

(๑) ปรับแก้แนวเขตที่ดินของรัฐให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ โดย อ้างอิงการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ เป็นหลัก แล้วประกาศเป็นกฎหมาย เพื่อให้เกิดความชัดเจน ตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาข้อพิพาทต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นใน ภายหลัง

(๒) ให้สิทธิในที่ดินที่เหมาะสมในที่ดินของรัฐตามนโยบายการแก้ไขปัญหา ป่าบุกรุกคน และนโยบาย ายการ จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ และการแก้ไข ปัญหาคนบุกรุกป่า เพื่อให้เกิดความชัดเจน

(๓) ให้สิทธิในที่ดิน เอกชนหลังจากเกิดความชัดเจนระหว่างแนวเขตที่ดิน ของรัฐและที่ดินเอกชนแล้ว

(๔) เยียวยาราษฎรที่ได้รับผลกระทบอย่างเหมาะสม

๕) ภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัดทำแนวเขตป่าไม้ต่างๆ แล้วจะต้องประกาศแนว เขตที่จัดทำขึ้นนี้ให้มีความชัดเจนโดยใช้ค่าพิกัดแผนที่เป็นหลัก เพื่อแสดงขอบเขตแนวเขตป่า ทุก ประเภทให้ประชาชนได้รับทราบกันอย่างเปิดเผย และทั่วถึง และยกเลิกแนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติฉ. เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๔

๓.๕.๓.๕ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑) ห้ามมิให้มีการออกเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินของกรมที่ดิน (โฉนดที่ดิน, นส.๓, ใบจอง) เพิ่มเติมในพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่า หรือพื้นที่ที่อยู่ในแนวเขตป่าไม้ เนื่องจากเอกสารดังกล่าวที่ ออกโดยกรมที่ดินทำให้สถานภาพที่ดินเปลี่ยนจากที่ดินของรัฐเป็นที่ดินของราษฎรอย่างถาวร

๒) ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการหรือมีโครงการที่ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจว่าได้รับการรับรองสิทธิ หรือมีสิทธิในที่ดินป่าไม้ (เช่น การออกเลขที่บ้าน การขยายเขตไฟฟ้า การรับชำระภาษีบำรุงท้องที่ (ภบท.๕))

๓) ออกกฎหมาย และระเบียบเพื่อดำเนินการเพิกถอนสิทธิในที่ดินที่ออกโดยมิชอบโดยเร็วและให้หน่วยที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมที่ดิน , ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานป่าไม้ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข และเวลาที่กำหนด

๔) กำหนดให้ความผิดตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ บรรจุในบัญชีท้าย พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๕) ให้พิจารณากำหนดการเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า สำหรับผู้ที่ถือครองที่ดินทุกประเภท เนื่องจากปัจจุบันการถือครองที่ดินมากกว่าร้อยละ ๙๐ ของประเทศอยู่ในมือของคนเพียงร้อยละ ๑๐ หรือประมาณ ๖ ล้านคน โดยเกษตรกรมากกว่าร้อยละ ๑๐ ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่ดินทำกินน้อยกว่า ๑๐ ไร่ รวมทั้งปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าหรือที่ดินของรัฐของนายทุนที่กว้านซื้อแปลงที่ดินขนาดใหญ่ ทำให้ราษฎรจำนวนมากขายที่ดินที่ถือครอง และไปบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่สร้างความเสียหายอย่างมากให้กับพื้นที่ป่าที่ยังคงเหลือและส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร

๖) กำหนดเวลาดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรมให้ชัดเจน ครัดครั้น และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกขั้นตอน

๗) ไม้ของกลางควรกำหนด วิธีการ ฎระเบียบที่เอื้อต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และเศรษฐกิจ ไม้ของกลาง และอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด (รถยนต์) อนุญาตให้ส่วนราชการ และองค์กรการกุศล หรือ องค์กรสาธารณณะประโยชน์ นำไปใช้ประโยชน์ได้

๘) ใช้กฎหมายพิเศษในการยึดทรัพย์ (ปปง.) กับผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นนายทุนในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และมีจุดประสงค์เพื่อการค้า

๙) ปรับปรุงข้อระเบียบกฎหมาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถรื้อถอนทำลายพืชผลและสิ่งปลูกสร้างที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ป่าได้ทันทีที่ตรวจพบการกระทำผิดชัดเจน หรือ เมื่อศาลตัดสินว่าเป็นกระทำผิด เนื่องจากปัจจุบันดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ยังมีขั้นตอนซับซ้อนและใช้เวลานานในการรื้อถอนทำลายสิ่งปลูกสร้างที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ป่า บางแห่งพืชผลที่ปลูกเติบโตจนยากที่จะรื้อถอน รวมทั้งข้อขัดแย้ง ความไม่ชัดเจนระหว่างกฎหมายป่าไม้กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่กล้าที่ตัดสินใจรื้อถอนทำลาย

๑๐) แก้อาการเจ็บและกฏหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในการป้องกัน และปราบปราม เช่น การเพิ่มบทลงโทษ เพิ่มงบประมาณด้านการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านการขนย้ายของกลาง เงินรางวัลนำจับของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

๑๑) เชื่อมโยงข้อมูลผู้ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้กับข้อมูลบุคคล โดยการนำหมายเลขบัตรประชาชน ๑๓ หลัก มาใช้เป็นฐานข้อมูลในการครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ทุกประเภท และกำหนดเวลาแล้วเสร็จให้ชัดเจน

๓.๕.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ฟืนฟู่และดูแลรักษาป่าไม้อย่างยั่งยืน

ประเทศไทยได้มีการฟันฟู่และปลูกป่ามาอย่างยาวนาน แต่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ในขณะที่การบุกรุกทำลายป่ามีอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องวางแนวทางในการฟันฟู่ ปลูกป่า และดูแลรักษาโดยให้มีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนอยู่กับป่าได้อย่างมีความสุข และป่าที่ได้รับการฟันฟู่ ดูแล มีความสมบูรณ์และยั่งยืน ยุทธศาสตร์นี้จึงกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

๓.๕.๔.๑ จัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน

- ๑) จัดตั้งป่าชุมชนเพิ่มขึ้น และมอบให้ชุมชนรับผิดชอบดูแล โดยส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง และการดูแลป่าชุมชนให้ครบทุกแห่ง
- ๒) ดูแลประชาชนและชุมชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่าให้มีพอกอยู่ พอกิน พอใช้ โดยจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้อยู่อย่างมีความสุขเกื้อกูลกันระหว่างป่ากับคน อย่างยั่งยืน
- ๓) จัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ในหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อกับพื้นที่ป่า ทำหน้าที่ดูแลและบำรุงรักษาป่าให้ครอบคลุมพื้นที่ป่า
- ๔) ตรวจสอบและติดตามโครงการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา เพื่อให้มั่นใจว่าการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์ และหากพบว่ามีประเด็นปัญหาหรือข้อขัดข้องให้เร่งดำเนิน การแก้ไข เพื่อให้ป่าที่ปลูกเจริญเติบโตและฟื้นฟูป่าทรัพยากรธรรมชาติ โดยเร็วอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
- ๕) เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าในเขตเมืองและชุมชน โดยแสวงหาความร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ประชาชน และเอกชนในการเพิ่มและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง และชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างป่าในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่นอกเขตป่าอื่นๆ

๓.๕.๔.๒ จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลด การบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า

๑) ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในพื้นที่เอกชนหรือนอก เขตพื้นที่ป่าไม้ รวมทั้ง แก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เนื่องจากปัจจุบันมีความต้องการสูง และเพื่อลดการลักลอบตัดไม้จากป่ามาใช้ประโยชน์

๒) จัดทำโครงการปลูกต้นไม้เพื่อใช้สอยในอนาคต เช่น โครงการปลูกต้นไม้ไว้ให้ ลูก โดยอนุญาตให้ปลูกต้นไม้ในพื้นที่ แปลงปลูกป่า หรือป่าเสื่อมโทรม ให้กับเด็กทุกคนที่มีอายุ ๗ ปี ปลูกคนละ ๒๕ ต้น ไม่จำกัดชนิดให้ผู้เป็นบิดา - มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ปลูก และดูแลร่วมกับเด็ก เมื่อเด็กอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป อนุญาตให้ตัดเพื่อนำไปใช้ปลูกสร้างบ้านได้ (นำไปใช้ในการปลูกสร้างบ้าน ๒๔ ต้น มอบให้สาธารณประโยชน์ เช่น โรงเรียน วัด โรงพยาบาล ๑ ต้น) หลังจากครบกำหนดให้ส่ง มอบพื้นที่คืนเพื่อจัดทำโครงการให้กับเด็กรุ่นต่อไป โดยเริ่มต้นจากชุมชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่า เป็นอันดับแรก ให้อยู่ในความควบคุมของ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือ กับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

๓) ส่งเสริมให้องค์กร หน่วยงาน ราชการและรัฐวิสาหกิจ ที่มีพื้นที่ดูแลรักษา ยัง มิได้ใช้ประโยชน์ให้สามารถปลูกไม้เศรษฐกิจไว้สำหรับใช้สอยในหน่วยได้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การตัด ใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

๔) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำที่ดินของตนมาปลูกป่าเศรษฐกิจ และสามารถยึดเป็นอาชีพได้ เช่น การสนับสนุนเงินทุนทั้งระยะสั้น และระยะยาว การส่งเสริมและ สนับสนุน การใช้กล้าไม้สายพันธุ์ดีแก่ผู้ปลูกป่า และการลดหย่อนภาษี

๕) กำหนดชนิดไม้และปริมาณในการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจเพื่อคล้องกับ ความต้องการและกลไกตลาด

๓.๕.๔.๓. ให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข

๑) ส่งเสริมสนับสนุนและขยายผลการดำเนินการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้

๒) ดูแลประชาชนและชุมชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่าให้มีพอยู่ พอกิน พอใช้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขเกื้อกูลกันระหว่างป่ากับคน อย่างยั่งยืน

๓) จัดทำโครงการเสริมรายได้ให้กับประชาชนและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าและพื้นที่ รอบป่า เช่น โครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ โครงการเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โครงการป่า สมุนไพร เป็นต้น

๔) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการพัฒนาโครงสร้างความเป็นอยู่ และรายได้ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยส่งเสริมให้มี วิชาหกิจชุมชน และระบบสหกรณ์ ให้ชุมชนในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่า

๓.๕.๔.๔ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่าอย่างยั่งยืน

๑) ประสานความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยวางหลักการการทำงานในการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน และผลักดันให้ทุกประเทศร่วมมือกันต่อต้านการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบค้าขายทรัพยากรป่าไม้ที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ

๒) ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการปลูกและดูแลรักษาป่าไม้ตามแนวเขตชายแดนร่วมกัน จัดตั้งเป็นคณะกรรมการระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อประชุมหารือแนวทางในการดำเนินการร่วมกัน

๓.๕.๔.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้

๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ดินป่าไม้ที่เหมาะสม

๒) พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่ได้จากการวิจัยสู่หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

บทที่ ๔

แผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยในปัจจุบันที่นับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากปัจจัยหลายอย่าง ทำให้ปริมาณของพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีจำนวนลดลงอย่างมาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมอบให้ กอ.รมน. กับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวางยุทธศาสตร์ “พิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ” ซึ่งประกอบด้วย ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ในบทที่ ๓ เพื่อให้การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจึงได้จัดทำแผนแม่บทกำหนดเป้าหมายของงานที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามหัวเวลาที่กำหนด โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนปฏิบัติการภายใต้ภารกิจของหน่วยงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่กำหนดในแผนแม่บทดังนี้

๔.๑ เป้าหมายของแผนแม่บท

พิทักษ์รักษาป่าไม้ของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์โดยให้มีพื้นที่ป่า อย่างน้อย ๔๐% ของพื้นที่ประเทศ ภายใน ๑๐ ปี

๔.๒ วัตถุประสงค์

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

๔.๒.๑ เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ ตามที่เป้าหมายกำหนดไว้ภายใน ๑ ปี

๔.๒.๒. เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืน ภายใน ๒ ปี

๔.๒.๓ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ภายใน ๒ - ๑๐ ปี

๔.๓ การดำเนินการ

แผนแม่บทฉบับนี้ได้กำหนดแนวคิดในระดับยุทธศาสตร์ของการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติเพื่อให้หน่วยปฏิบัติใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการและการประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ไว้ดังนี้

๔.๓.๑ “ยุทธศาสตร์พิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ” แบ่งออกเป็น ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้คือ

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ การผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดิน

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ ฟื้นฟู และดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน

๔.๓.๒. เพื่อให้ทั้ง ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทจึงได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ ๑๗ กลยุทธ์ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์การผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

๔.๓.๒.๑ กลยุทธ์ “หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ”

๔.๓.๒.๒ กลยุทธ์ “จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”

๔.๓.๒.๓ กลยุทธ์ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”

๔.๓.๒.๔ กลยุทธ์ “ยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่า และแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลัก ร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง”

ประเด็นยุทธศาสตร์ ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดิน

๔.๓.๒.๕ กลยุทธ์ “กำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็นวาระแห่งชาติ”

๔.๓.๒.๖ กลยุทธ์ “จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลุกจิตสำนึก”

๔.๓.๒.๗ กลยุทธ์ “ปลุกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน”

ประเด็นยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๔.๓.๒.๘ กลยุทธ์ “ปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”

๔.๓.๒.๙ กลยุทธ์ “พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ”

๔.๓.๒.๑๐ กลยุทธ์ “จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดี่ยวที่ชัดเจน”

๔.๓.๒.๑๑ กลยุทธ์ “จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning)”

๔.๓.๒.๑๒ กลยุทธ์ “ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์
ทรัพยากรป่าไม้”

ประเด็นยุทธศาสตร์ ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน

๔.๓.๒.๑๓ กลยุทธ์ “จัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยมีส่วนร่วม
ร่วมกับประชาชน”

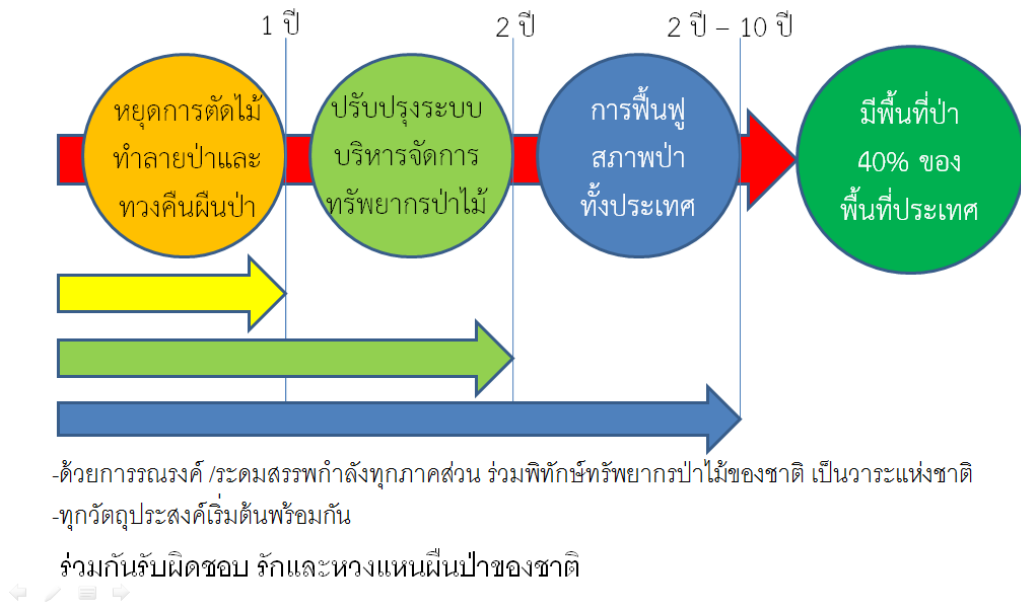
๔.๓.๒.๑๔ กลยุทธ์ “จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความ
ต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า”

๔.๓.๒.๑๕ กลยุทธ์ “ให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข”

๔.๓.๒.๑๖ กลยุทธ์ “เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่า
อย่างยั่งยืน”

๔.๓.๒.๑๗ กลยุทธ์ “ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้”

แผนแม่บท การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

ภาพที่ ๓. แผนแม่บท การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

๔.๔ กลไกในการขับเคลื่อน และงบประมาณ

๔.๔.๑ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการวางแผนโดยจัดทำแผนปฏิบัติการให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฉบับนี้ โดยประสานการปฏิบัติงานกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าแห่งชาติ(คปป.) และคณะกรรมการแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กบร.)

๔.๔.๒ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนและโครงการในการดูแลประชาชน ในพื้นที่ป่าและพื้นที่รอบป่าให้มีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกระทรวงให้สอดคล้องกับแผนแม่บทฉบับนี้ และเสนอต่อ คสช. เพื่อให้มีอำนาจการปฏิบัติอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องกันและมีให้เกิดความซ้ำซ้อน

๔.๔.๓ ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รับผิดชอบในการบูรณาการ ประสานงาน ติดตาม กำกับดูแล จัดตั้งและควบคุมหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปราม การตัดไม้ ทำลายป่า ให้เป็นไปตามที่แผนแม่บทกำหนดไว้ พร้อมทั้งมีระบบฐานข้อมูลและแผนที่เพื่ อบูรณาการ กับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๔.๔ ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติงานของหน่วยตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กับแผนแม่บท

๔.๔.๕ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ร่วมกับกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตาม กลยุทธ์ เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน

๔.๔.๖ ให้คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าแห่งชาติ (คปป.) และ คณะกรรมการแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กปร.) ประสานการปฏิบัติกับหน่วย งานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ เป็นไปตามแผนแม่บท โดยกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ ของการปฏิบัติงาน

๔.๔.๗ ให้สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจำแนก เขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning) ในพื้นที่แนวเขตป่าไม้ (ป่าตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๔) ใหม่ โดยกำหนด ให้มีพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่า ๔๐% ของพื้นที่ประเทศไทย ด้วย การบูรณาการข้อมูลที่ต้องทันสมัยและวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ โดย มีส่วนร่วมในรูปของ คณะกรรมการ จากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๒ ปี

๔.๔.๘ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจัดตั้งงบประมาณเพื่อบูรณาการ ประสานงาน และขับเคลื่อนกลไก การแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การปรับปรุงระบบ บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ แ ละการฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่เป้าหมาย เสริมการปฏิบัติงานของ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๔.๙ สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๔.๑๐ ในระดับจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความ มั่นคงภายในจังหวัดรับผิดชอบในการบูรณาการ ประสานงาน ทุกหน่วยงานภายในจังหวัด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เร่งรัดดำเนินการ และให้การสนับสนุนให้เป็นไปตามแผนแม่บท

๔.๕ หน่วยรับผิดชอบหลัก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๕.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๒ กระทรวงกลาโหม

- ๔.๕.๓ กระทรวงมหาดไทย
- ๔.๕.๔ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๔.๕.๕ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ๔.๕.๖ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๔.๕.๗ กระทรวงอุตสาหกรรม
- ๔.๕.๘ กระทรวงพาณิชย์
- ๔.๕.๙ กระทรวงยุติธรรม
- ๔.๕.๑๐ กระทรวงศึกษาธิการ
- ๔.๕.๑๑ กระทรวงการคลัง
- ๔.๕.๑๒ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- ๔.๕.๑๓ กระทรวงการต่างประเทศ
- ๔.๕.๑๔ กองบัญชาการกองทัพไทย
- ๔.๕.๑๕ กองทัพบก
- ๔.๕.๑๖ กองทัพเรือ
- ๔.๕.๑๗ กองทัพอากาศ
- ๔.๕.๑๘ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ๔.๕.๑๙ สำนักงานประมง
- ๔.๕.๒๐ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- ๔.๕.๒๑ สำนักงานอัยการสูงสุด
- ๔.๕.๒๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ๔.๕.๒๓ สภาความมั่นคงแห่งชาติ
- ๔.๕.๒๔ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ๔.๕.๒๕ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๔.๖ คำแนะนำในการประสานการปฏิบัติ

๔.๖.๑ กฎหมายและโครงการหลักที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวเขต

กฎหมาย และ โครงการที่สำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

- ◆ พ.ศ.๒๔๘๑ พ.ร.บ. ป่าสงวนคุ้มครอง (เพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๙๖ และ พ.ศ. ๒๔๙๗)
ต่อมายกเลิก ในปีพ.ศ. ๒๕๐๗
- ◆ พ.ศ.๒๔๘๔ พ.ร.บ. ป่าไม้ (มาตรา ๔(๑) ป่าหมายถึง ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน)
- ◆ พ.ศ.๒๔๙๕ – ๒๕๐๔ กรมแผนที่ทหารบก และ U.S. Army Map Service ได้ถ่ายภาพทางอากาศและสำรวจ จัดทำแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ รหัส L๗๐๘
- ◆ พ.ศ.๒๕๐๓ ค.ร.ม. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีมติให้กรมที่ดิน (ในขณะนั้น) ทำการจำแนกเขตป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ปี ๒๔๘๔ ถ้ายังมีความสมบูรณ์ก็กำหนดให้เป็น ”ป่าไม้ถาวร ” ถ้าเสื่อมโทรมก็ให้จัดสรรเพื่อประโยชน์อื่น ถ้าราษฎรครอบครองอยู่ก่อนก็ให้ออกเอกสารสิทธิ
- ◆ พ.ศ.๒๕๐๔ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ
- ◆ พ.ศ.๒๕๐๖ โอนหน่วยงาน การจำแนกที่ดิน กรมที่ดิน ไปที่กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
- ◆ พ.ศ.๒๕๐๗ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ(และยกเลิก พ.ร.บ. ป่าสงวนคุ้มครอง๒๔๘๑)
- ◆ มติ คณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑
- ◆
- ◆ พ.ศ.๒๕๕๒ โครงการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย
- ◆ กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๖.๒ ข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถนำมาใช้ได้ทันที

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำข้อมูลที่อยู่ในรูปของกระดาษ และรูปของข้อมูลดิจิทัลซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้และที่ดินทำกินอย่างเป็นระบบ ข้อมูลหรือสิ่งที่มีอยู่ มีดังต่อไปนี้

๖.๒.๑ ข้อมูลจากโครงการเร่งด่วนเพื่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานตามแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งโครงการนี้ได้จัดทำข้อมูล ได้แก่

๑. แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเก่า ๕ ช่วงเวลา โครงการบินถ่ายภาพทางอากาศของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเก่าที่มีความถูกต้องทางตำแหน่ง และมีค่าพิกัด ซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้ ในการจัดทำแนวเขตป่าไม้ และการพิสูจน์สิทธิที่ดิน

๒. แนวเขตป่าไม้ที่ปรากฏอยู่ตามแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเก่าโครงการ WWS พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๔๙๙ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการจัดทำแนวเขตป่าไม้แห่งชาติตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔

๓. ตำแหน่งอาคารสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท (ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ และเขตป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี) ที่ปรากฏอยู่บนแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศสีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๕ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบจำนวนผู้ที่อยู่ในพื้นที่ป่าไม้ ในช่วงดังกล่าวและการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพิ่มเติมหลังจาก มติ ค.ร.ม. ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑

๔. แนวเขตทรัพยากรป่าไม้ตามแผนที่ท้ายประกาศ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ และป่าชายเลน ซึ่งสามารถนำมาใช้ ในการอ้างอิงแนวเขตป่าไม้ที่มีการประกาศไว้แล้วเบื้องต้น และสามารถนำมาใช้ในการค้นหาพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้ แต่ยังไม่ได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ

♦ แผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ชุด L๗๐๘ กรมแผนที่ทหาร ซึ่ง U.S. Army Map Service, Far East ได้เข้ามาช่วยจัดทำร่วมกับกรมแผนที่ทหารเมื่อประมาณปี พ .ศ. ๒๕๐๐ โดยการ แปลความภาพถ่ายทางอากาศโครงการ WWS ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๔๙๙ แล้วลงภาคสนามเพื่อสำรวจ และตรวจสอบและจำแนกการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งได้มีการจำแนกพื้นที่ การใช้ประโยชน์ เช่น ที่นา ที่ชุมชน พร้อมทั้งแสดงชื่อชุมชนหรือหมู่บ้านอย่างชัดเจน แผนที่นี้จะสามารถนำมาช่วยในการพิสูจน์สิทธิที่ดินทำกินและจัดทำแนวเขตป่าไม้แห่งชาติ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ร่วมกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๔๙๙ ได้

♦ แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรี พ .ศ.๒๕๔๔ – ๒๕๔๕ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นแผนที่ที่ภาพถ่ายทางอากาศ ที่เป็นตัวแทนของการกำหนดสภาพพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑

♦ ภาพถ่ายทางอากาศสี DMC ล่าสุด ของกรมแผนที่ทหาร ซึ่งปัจจุบันได้บินถ่ายในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา เรียบร้อยแล้ว และกำลังบินถ่ายในพื้นที่ ภาคตะวันตก ภาคใต้ และบางส่วนของภาคกลางอยู่ ข้อมูลชุดนี้จะสามารถนำมาจัดทำเป็นแผนที่ภาพถ่าย ทางอากาศที่มีค่าพิกัดที่ถูกต้อง และสามารถนำมาจัดทำแนวเขตสภาพพื้นที่ป่าไม้ชุดล่าสุดเพื่อนำมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกป่าไม้ได้

๔.๖.๓ หลักคิดในการแก้ไข้ปัญหาประกอบไปด้วย

๔.๖.๓.๑ ต้องไม่มีการบุกรุกเพิ่มเติมอีกนับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๔.๖.๓.๒ ดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้บุกรุกป่าไม้หลังจากมีมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ก่อน แล้วดำเนินการรายอื่นๆภายใต้กรอบของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลัก ร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๔.๖.๓.๓ จัดลำดับความเร่งด่วนกับนายทุนหรือผู้บุกรุกรายใหญ่ที่บุกรุกป่าไม้เป็นลำดับแรก แล้วดำเนินการกับรายอื่นๆ

๔.๖.๓.๔ คำนึงความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนที่อาศัยทำกินก่อนการประกาศแนวเขตป่าไม้โดยด่วน

๔.๖.๓.๕ รักษาทรัพยากรป่าไม้ (รวมถึงที่ดินในเขตป่าไม้ทั้งหมด) ให้เป็นสมบัติส่วนรวมของชาติตลอดไป

๔.๖.๓.๖ บริหารพื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดละไม่มีป่าเสื่อมโทรม

๔.๖.๓.๗ ประชาชนคนไทยที่ยากจนทุกคนจะต้องมีที่ดินทำกินอย่างเหมาะสม

๔.๖.๓.๘ ใช้หลักกฎหมายและหลักวิชาการ เป็นตัวนำ หลักรัฐศาสตร์และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนเสริม โดยผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะต้องไม่เป็นอุปสรรคและเป็นเงื่อนไขต่อการแก้ปัญหาทั้งระบบของประเทศ

๔.๖.๓.๙ เป็นการแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นระบบและยั่งยืน

๔.๖.๓.๑๐ ประกาศเขตพื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจน ตาม พ .ร.บ.ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ปี ๒๔๙๕ - ๒๔๙๙ ตามโครงการเร่งด่วนของ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแนวหลักเดียว สำหรับการบริหารจัดการ โดยออกเป็นกฎหมายรับรองแนวเขต

๔.๖.๓.๑๑ การดำเนินการใดๆ ตามแผนแม่บทนี้ นี้ต้องไม่กระทบต่อประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ตามเงื่อนไขที่ได้รับหรือได้รับ สิทธิในที่ดินตามกฎหมาย ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายหรือการดำเนินการของภาครัฐ

๔.๖.๔ ข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย ณ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๗

พื้นที่วิกฤตรุนแรง (๑๒ จังหวัด) ได้แก่ จังหวัด : เพชรบูรณ์ , พิษณุโลก , สุโขทัย , น่าน , ลำปาง , อุบลราชธานี , นครราชสีมา , เลย , กระบี่ , เชียงใหม่ , ดาก และ แม่ฮ่องสอน

พื้นที่วิกฤต (๓๓ จังหวัด) ได้แก่ จังหวัด : กาญจนบุรี , กำแพงเพชร , จันทบุรี , ฉะเชิงเทรา , ชัยภูมิ , ชุมพร , เชียงราย , ตรัง , ตราด , บุรีรัมย์ , ประจวบคีรีขันธ์ , พะเยา , พังงา , พัทลุง ,

แพร่, ภูเก็ต, ระนอง, สงขลา, ศรีสะเกษ, สกลนคร, สตูล, สุราษฎร์ธานี, สุรินทร์, อุทัยธานี, สระแก้ว, มุกดาหาร, นครพนม, บึงกาฬ, หนองบัวลำภู, สระบุรี, หนองคาย, อำนาจเจริญ และอุดรดิตถ์

พื้นที่อื่น ๆ (๓๑ จังหวัด) ได้แก่ จังหวัด : กาฬสินธุ์, ขอนแก่น, ชลบุรี, ชัยนาท, นครนายก, นครปฐม, นครศรีธรรมราช, นครสวรรค์, นนทบุรี, นราธิวาส, ปทุมธานี, ปราจีนบุรี, ปัตตานี, พระนครศรีอยุธยา, พิจิตร, เพชรบุรี, มหาสารคาม, ยโสธร, ยะลา, ร้อยเอ็ด, ระยอง, ราชบุรี, ลพบุรี, ลำพูน, สมุทรปราการ, สมุทรสงคราม, สมุทรสาคร, สิงห์บุรี, สุพรรณบุรี, อ่างทอง และ อุตรธานี

ภาคผนวก

บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการประชุมหารือความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกันระหว่างผู้บัญชาการทหารบก และปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ณ กองบัญชาการกองทัพบก ที่ประชุมมีมติให้กองทัพบก และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กองทัพบกโดย พลเอก อุนพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย นาย ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ลงนาม ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยจัดทำบันทึกความร่วมมือใน ๗ ด้าน ดังนี้

๑. การลาดตระเวน
๒. การพัฒนาองค์ความรู้
๓. การแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่
๔. การสนับสนุนเครื่องมือ และทรัพยากร
๕. การประชาสัมพันธ์
๖. การสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๗. ความร่วมมือ อื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อตกลงต่างๆ ในทางการเกษตรกรรม และกิจการป่าไม้ในกรอบของอาเซียนดังนี้

๑. ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลีในด้านกิจการป่าไม้ (Agreement between the Governments of the Member States of the Association of Southeast Asian Nations and the Republic of Korea on Forest Cooperation)

๒. ข้อตกลงในการปฏิบัติ ร่วมกันระหว่างประเทศเยอรมนี และกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ในการหาหนทางรับมือปัญหาโลกร้อนในบริบทของการเกษตรกรรม ป่าไม้ และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (Implementation Agreement for ASEAN-German Programme on Response to Climate Change: Agriculture, Forestry and Related Sectors (GAP-CC))

๓. มีการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านเกษตรกรรมและกิจการป่าไม้ (ASEAN Ministers Meeting on Agriculture and Forestry: AMAF) และการประชุมรัฐมนตรีอาวุโส (The Senior Officials Meeting of The ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry: SOM-AMAF) เป็นประจำทุกปี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภูมิภาคอื่นๆ และแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันในด้าน อาหาร เกษตรกรรม และการป่าไม้ นอกจากนี้ ยังมี การประชุม SOM-AMAF+3 (The Senior Officials Meeting of The ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry: SOM-AMAF+3) เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากสมาชิกนอกประชาคมอาเซียนในด้านกิจการป่าไม้ อีกทางหนึ่งด้วย

๔. มีการประชุมผู้ปฏิบัติงานอาวุโสในกิจการป่าไม้ของอาเซียน (ASEAN Senior Officials Meeting on Forestry: ASOF) โดยประชุมเป็นประจำทุกปี มีความมุ่งหมายคือ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก แลกเปลี่ยนข่าวสาร ประเมินสถานการณ์ด้านการป่าไม้ และให้ข้อมูล ความเห็น และข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน

๕. กลุ่มปฏิบัติงานแปลงนโยบายด้านการป่าไม้ระหว่างประเทศให้เป็นการปฏิบัติ (ASEAN Ad-hoc Working Group on Implementing International Forest Policy Processes) ปฏิบัติหน้าที่เหมือนเป็นกลไกในการอภิปรายทำความเข้าใจกับคณะทำงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ให้เกิดความเข้าใจ และปรับแนวทางให้สอดคล้องกับ คณะกรรมการด้านป่าไม้ระหว่างรัฐ/สภาด้านป่าไม้ระหว่างรัฐ (Intergovernmental Panel on Forests: IPF and Intergovernmental Forum on Forests: IFF)

๖. ASEAN Social Forestry Network: ASFN เป็นการจัดการกิจการป่าไม้ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมของกิจการที่เกี่ยวข้องกับการป่าไม้ในแต่ละประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๗. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (ASEAN Experts Group on Forest Products Development: FPD) มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ในการพัฒนา กำหนดและรักษามาตร ฐานของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากป่าไม้ ในกลุ่มประเทศ อาเซียน เพื่อให้อยู่ภายใต้

มาตรฐานเดียวกัน ยกกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรของ อาเซียนให้มีคุณภาพใกล้เคียงมาตรฐานสากล สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

๘. เครือข่ายความร่วมมือของอาเซียน เพื่อการป้องกัน และปราบปรามการค้าสัตว์ป่า ข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย (ASEAN Wildlife Enforcement Network) เป็นเครือข่ายในการป้องกัน และปราบปรามการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมายในภูมิภาค โดยใช้การร่วมมือประสานงาน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค หน่วยงานในประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่หน่วยปฏิบัติการตามอนุสัญญา CITES ตำรวจ ศุลกากร อัยการ และ หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการ บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๙. กลุ่มปฏิบัติงาน Pan-ASEAN timber Certification เป็นกลุ่มปฏิบัติงานที่มีความมุ่ง หมายเพื่อทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการให้การรับรองความถูกต้องของไม้ซุงและผลิตภัณฑ์ที่ เกี่ยวข้องในภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลซึ่งมีองค์การหลายองค์การได้ทำข้อกำหนดไว้ เช่น ITTO C&I for SFM of Natural and Planted forests, FSCs Principles and Criteria for Forest เพื่อการพัฒนากาการบริหารป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainable of Forests Management: SFM)

คณะผู้จัดทำ
แผนแม่บท “การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ”

ที่ปรึกษา

๑. พล.อ.อุดมเดช	สีตบุตร	รอง ผบ.ทบ.
๒. พล.อ.อัศวิน	เกิดผล	เสธ.ทบ.
๓. นางมิ่งขวัญ	วิทยารังสฤษฎ์	ปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ
๔. พล.ท.คณิต	อุทิตสาร	ผอ.ศปป.๔ กอ.รมน.
๕. พล.ต.ชัยวัฒน์	จำรัส	ผบ.วทบ.

คณะผู้จัดทำ

๑. พ.อ.ดร.ปิยพงศ์	พันธุ์โกศล	หน.คณะทำงาน
๒. พ.อ.สิริพงศ์	พชรกนกกุล	คณะทำงาน
๓. พ.อ.ภรณ์	เทียนทองดี	คณะทำงาน
๔. พ.อ.ทรงศักดิ์	นิ่มนวล	คณะทำงาน
๕. นายอำนาจ	ทองเบ็ญญ์	คณะทำงาน
๖. ดร.กานตพันธุ์	พิศาลสุขสกุล	คณะทำงาน
๗. ผศ.ดร.ขวัญชัย	ดวงสถาพร	คณะทำงาน
๘. ผู้แทน กรมป่าไม้		คณะทำงาน
๙. ผู้แทน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช		คณะทำงาน
๑๐. ผู้แทน กรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง		คณะทำงาน
๑๑. พ.อ.พงษ์เพชร	เกษสุภา	เลขานุการฯ
๑๒. ส.อ.หญิง นิตยา	เหลื่อน้อย	ผช.เลขานุการฯ

จัดพิมพ์โดย กองสนับสนุน วิทยาลัยการทัพบก